

JEAN-JACQUES ROUSSEAU’NUN EMİLE ADLI ESERİNİN ÇOCUKLARDA DİL GELİŞİMİ VE ÖĞRETİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ¹

LANGUAGE DEVELOPMENT AND TEACHING IN CHILDREN IN JEAN-JACQUES ROUSSEAU’S EMILE

Gamze CEBECİ TOPCUBAŞI²

Bayram TAY³

Başvuru Tarihi:22.11.2020

Yayına Kabul Tarihi: 25.03.2021

DOI: 10.21764/maeuefd.829617

(Araştırma Makalesi)

Özet: Eğitimin nasıl yapılması gerektiği tartışılmalı bir konu olmuştur. Bu konu üzerine hem yerli hem de yabancı düşünürlerin görüşleri önemlidir. Söz konusu düşünürlerden biri de 18. yüzyılda yaşamış Rousseau’dur. Rousseau’nun eserlerinden biri olan Emile, bir çocuğun doğumundan başlayarak farklı yaş dönemlerindeki gelişim evreleri ve bu evrelerde yapılması gerekenleri içermektedir. Bu çalışmada Emile, çocukta dil gelişimi ve öğretimi bağlamında ele alınmıştır. Nitel araştırma modeli benimsenen çalışmada doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlardan bazıları şöyledir: Rousseau’nun Emile eserlerinde dil gelişimi ile ilgili olarak anlatıcı dil, alıcı dil, dil öğretimi (konuşma, yazma, okuma, dinleme), dil gelişiminde sosyal çevre etkisi, dil gelişimi ve olgunlaşma, dil gelişimi ve konuşmanın doğası ve düşünce ve dil olmak üzere yedi kategoride değerlendirilen düşünceleri tespit edilmiştir. Rousseau’nun dil gelişimi ile ilgili düşüncelerinden yola çıkarak; çocuğun dil gelişiminde aile etkisinin önemli bir boyut olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ailelerin, çocukların dil gelişimi için iletişimde doğru dil kullanımına önem vermeleri önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: *Rousseau, Emile, dil gelişimi, dil öğretimi*

Abstract: The way how education should be done has always been a controversial subject. Both national and foreign philosophers’ have had leading opinions on this subject. Rousseau, who lived in 18th century, is one of these philosophers. Emile, the renowned work of Rousseau, depicts the developmental stages of a child during different ages beginning with birth and what should be done in these stages. This study reviews Emile with respect to language development and language teaching in children. Document analysis method is used in this study which is conducted in qualitative research model. In the novel of Rousseau's Emile, findings related to language development were obtained under the main headings of seven categories of thoughts are identified such as expressive language, receptive language, language teaching (speaking, writing, reading, listening), the impact of environment in language development, language development and maturation, the nature of language development and speaking, and thoughts and language. In the current study, based on Rousseau's thoughts on language development, family was determined as an important factor for language development in children. Accordingly, it is recommended that families should use correct language in communication to support the language development of their children.

Keywords: *Rousseau, Emile, language development, language teaching*

¹ Bu makale, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalında hazırlanan “Jean-Jacques Rousseau’nun Emile Eserinde Hayat Bilgisi Dersine ve Eğitime Yönelik Düşünceleri” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Gamze CEBECİ TOPCUBAŞI, Sınıf Öğretmeni, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Bağcılar Abdurrahman Nermin Bilimli İlkokulu, gmzcebeci@gmail.com. ORCID: 0000-0003-2225-2543

³ Sorumlu Yazar, Bayram TAY, Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, bayramtay@ahievran.edu.tr. ORCID: 0000-0003-2466-1527

Giriş

İnsanın doğaya olan merakı, ilgisi ve hayret duygusu ile bilimin ortaya çıktığı söylenebilir. Bu merak, hayret ve ilgi insanı doğada var olanları önce anlamaya sonra da açıklamaya itmiştir. Nitekim bilimlerin birikimli bilgi olma özelliği ve bu bilgiyi kayıt altına alarak gelecek kuşaklara aktarma durumu geçmişten günümüze devam eden bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilimin elde ettiği bilgiyi gelecek kuşaklara aktarması eğitim yolu ile olmuş ve bu eğitimin nasıl yapılması gerektiği tartışılmalı bir konu olmuştur. Bu konu üzerine hem yerli hem de yabancı düşünürlerin görüşleri önemli olmuştur. Farabi, İbni Sina, Gazali, Erasmus, Comenius, Locke, Rousseau, Pestalozzi, Herbart, Fröbel, Dewey, Piaget ve Vygotsky bu düşünürlerden bazılarıdır. Her bir düşünürün eğitim ile ilgili farklı görüşleri olduğu ve bu görüşlerinin eğitime yön verdiği görülebilir. Söz konusu düşünürlerden biri de 18. yüzyılda yaşamış Rousseau'dur.

Düşünceleri ile özellikle Fransız toplumunu etkileyen Rousseau'nun yaşadığı dönemde farklı toplumları da etkilediği görülmektedir. Rousseau başta siyaset bilimi ve felsefe olmak üzere hukuk, ahlak eğitimi, sanat ve eğitim ile ilgili eserler üretmiş ve bu eserleri ile döneminde kendinden bahsettirmiştir. Bazı eserlerinden dolayı (Emile, Toplum Sözleşmesi, Julie ya da Yeni Héloise vb.) hükümetler ve kilisenin yoğun eleştirilerine hedef olan Rousseau, günümüze kadar ulaşan politika, eğitim, din, özgürlük ve toplumsal ilişkiler ve kurallarla ilgili düşünceleri ile hâlâ etkisini devam ettirmektedir.

Eğitim ile ilgili düşüncelerini kaleme aldığı Emile bir başka adı ile Eğitim Üzerine adlı eseri Rousseau'nun önemli eserlerinden birini oluşturmaktadır. Emile adlı kitabında Rousseau, hayalindeki bir erkek çocuğu yetiştirişini işlemiştir (Korkmaz ve Öktem, 2014). Kitap genel hatları ile bir çocuğun doğumundan başlayarak orta yaşlı bir birey olana kadar (evlilik dönemi de dâhil) olan sürecini gelişim, öğrenme ve öğretme boyutları ile ele almaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında kitapta genel olarak çocuğun eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar yer almaktadır. Beş bölümden oluşan kitapta Rousseau, birinci bölümde Emile'in ilk çocukluk çağındaki gelişim dönemlerini ele almıştır. Bu bölümde bilişsel, duyuşsal ve psikolojik gelişim özellikleri yanında dil gelişimi, sosyal gelişim, ahlaki gelişim ve kişilik gelişimi gibi özellikler üzerinde de durduğu anlaşılmaktadır. İkinci bölümde Rousseau, Emile'in ilkökul çağını ele almış bir başka ifadeyle 6 yaşından 12 yaşına kadar olan zaman dilimini ve bu zaman dilimindeki gelişim özelliklerinden bahsetmiştir. Üçüncü bölüm Emile'nin ilk gençlik döneminden, dördüncü bölüm ise ergenlik

döneminden bahsetmektedir. Beşinci bölüm Emile'nin yine kendisi gibi hayali olan Sophie ile evlenmesini ve bu dönemin genel özellikleri konu edinmektedir.

Rousseau, bu eserinde çocukların birçok gelişim özelliklerinden bahsetmektedir. Bu özelliklerden biri de dil gelişimidir. Dil farklı disiplinlerde farklı şekillerde tanımlanmaya çalışılan ve konusu itibarıyla felsefe, psikoloji, mantık ve sosyoloji gibi birçok alanda farklı yaklaşımlarla ele alınan bir kavramdır. Bu bağlamda kaynak taraması yapıldığında dil ile ilgili birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Kol (2011) ve Bekir ve Temel'e (2004) göre dil, içinde kendine özgü sistemli ve kurallardan oluşan bütüncül bir yapı barındırmaktadır. Bu yapıların öğrenilmesi agulama, çağıldamadan başlayıp o dilin gramer yapısı öğrenilinceye kadar devam etmektedir. İpek ve Bilgin ise (2007) dili, insanların karşılıklı iletişim kurabilmelerini ve bu sayede sosyal ve kültürel anlamda kuşaklar arası aktarımda bulunabilmelerine olanak sağlayan bir iletişim aracı olarak tanımlamışlardır. Diğer tanımlardan farklı olarak Aksan (1998) dili, insan ve toplumdan ayrılmayan bilim, sanat, kültür gibi alanlarla ilgili ve onları oluşturan bir kurum olarak, Yavuzer (1998) ise; çocuğun egosundan uzaklaştırılıp onun sosyal bir kişi olmasını sağlayan, kendisini kontrol ve takip ettirebilen, düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yavaş yavaş öğretebilen ve kendini güvende hissetmesine yardım eden bir olgu olarak tanımlamıştır. Ergin (1997: 7) ise neredeyse buradaki tanımlardaki ortaklıkları bir araya getirerek "dil tabii bir vasıta, canlı bir varlık, sosyal ve millî bir müessese, seslerden örülü bir manzume, gizli antlaşmalardan doğmuş bir yapı" şeklinde bir tanım yapmıştır.

İnsanın doğumundan itibaren başlayan iletişim sürecinde dil sözlü iletişim aracı olarak kullanılsa da kendini sözcüklerle ifade edemeyen yeni doğan bir bebek, doğumdan itibaren yüz ifadeleri, ağlamalar ve diğer seslerle sözel olmayan şekilde iletişim kurmaktadır (Bayhan ve Artan, 2007). Çocuk kendini sözcüklerle ifade etmeye başladığında, karşısındakine duygu ve düşüncelerini anlatmak, merak ettiklerini sormak, isteklerini dile getirmek için dili bir araç olarak kullanmaktadır. Bu bağlamda dil, öğrenmeyi gerçekleştirdiği gibi bu süreçte çocuğun dili gelişmektedir. Bakışları, jest ve mimikleriyle ilk iletişim kurma başarısını annesiyle gerçekleştiren bebek, 3-4 yaşlarında ana dilinin gerektirdiği uzunluk ve karmaşıklıkta cümleler kurabilir hâle gelmektedir. Gramer kurallarını bilmesede de içine doğduğu dilin cümle yapısına uygun biçimde dili kullanabilmektedir. Çocuğun dil gelişim sürecinde iletişim kurma, dikkat çekme, istek, duygu ve düşüncelerini aktarmaya ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın giderilmesi için sesin duyulması ve dili

kullanma deneyimlerinin bulunması gerekir (MEGEB, 2009). Bu bakış açısıyla dilin sadece iletişim kurmada bir araç olmadığı aynı zamanda öğrenme ve kişilik gelişimi için de ne denli gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Çocuk dil gelişimi sürecince deneyim yaşadıkça iletişim gücünü artırır ve dili kurallarına uygun konuşmaya başlar (Güteryüz, 1990).

Dil gelişiminde aynı yaştaki çocuklar benzer özellik gösterirler, bunlar genel olarak sözcük sayısı, kurdukları cümle yapısı, ses tonlamaları ve vurgulamaları olarak sayılabilir (Küçükkaragöz, 2006). Bir diğer benzer özellikleri de dil gelişiminde ilk dönemlerin evrensel oluşudur. Çiçek'e (2002) göre yeni doğmuş bir bebek, dil kavramına sahip olmadığı gibi dilin işlevini de bilmez, bu yüzden dilin seslerini üretmekle görevli kaslar ve ses yolu üzerinde herhangi bir kontrolü de söz konusu değildir. Bu kontrolsüzlük, diğer bir ifadeyle kendiliğinden olma hâli farklı milletlere mensup tüm çocuklar için geçerlidir. Bu anlamda farklı dilleri konuşan çocukların dil gelişiminin benzerlik gösterdiği görülmüştür (MEGEB, 2009). Çocuk, çevreyle iletişimi sonucu bilişsel süreçler, taklit, model alma gibi yollarla dil kazanımını elde etmektedir (Dağabakan ve Dağabakan, 2007). Bu bağlamda dil gelişiminin farklı kuramlar tarafından açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Dil gelişiminin nasıl ortaya çıktığına ilişkin dört farklı görüş ortaya çıkmıştır. Bu görüşler; davranışçı kuram, sosyal öğrenme kuramı, bilişsel kuram ve biyolojik (psiko-linguistik) kuramlardır.

Davranışçı kuram, objektif olmayan, kanıtlanamayan, somut olarak ölçülüp değerlendirilemeyen hiçbir yaklaşımın değeri yoktur ilkesi üzerine temellenmiştir. Davranışçı kuram, dilin pekiştiriciler yoluyla kazanıldığını savunur. Bu kurama göre bebekler konuşanları taklit ederken çevrelerinde kullanılan dildeki kelimelere benzer sesler çıkardıklarında yetişkinler tarafından gülümseme, övgü sözleri ya da kucağa alma gibi davranışlarla ödüllendirilirler ve bu ödül bir pekiştirece dönüşür. Böylece bebekler kendilerini istedikleri sonuca götüren sesleri ayırt ederek tekrar ederler. Bu tekrarlar sonucunda da konuşulan dili öğrenmeye başlarlar (Tümkaya, 2008). Konuşma ödül ve ceza pekiştiricileriyle geliştirilir ve şekillenir. Pekiştirilmenin yanı sıra, bebeklerin sıklıkla duydukları sesleri taklit etmeleri de dilin kazanılmasında önemli yer almaktadır (Dağabakan ve Dağabakan, 2007).

Sosyal öğrenme kuramı da davranışçı kuram gibi dil kazanımını doğrudan taklit ve model alma ile ilişkilendirmektedir. Karatay (2007) insanoğlunun dil edinimine biyolojik olarak yatkınlığıyla birlikte çevresel faktörlerin çok büyük etkisinin olduğunu, dilin sosyal bir ortamda edinilebileceğinin üzerinde durmuştur. Sosyal öğrenme kuramına göre çocuğa çevresindeki

insanlar model olur, çocuk onların konuşmalarını duyar ve sesleri taklit eder. Tümkeya'ya (2008) göre ebeveynler çocuklarına çeşitli nesnelere gösterip onları isimlendirirler. Çocuklar da bu isimleri anne ve babalarının söylediği şekilde tekrarlamaya çalışırlar. Burada önemli olan çocuğun iletişim şekillerinin temelini atmasını sağlama sürecinde belli bir amaca yönelik davranışlarda bulundurmaktır (Güleryüz, 1990). Sosyal öğrenme ya da davranışçı kuramda toplumsal denetim vardır. Bebek, yapıp ettikleriyle çevresini denetlemeye çalışır. Etrafındaki insanların sevgisine mazhar olmaya ya da onların cezalandırmasından kaçınmaya çalışmaktadır. Bu yolla gerçekleşen ilk konuşmanın ediniş süreci toplumsal denetim kuramıyla izah edilmeye çalışılmıştır (Taşer, 2009).

Bilişsel kuram dil gelişimine hem davranışçı kuram hem de sosyal öğrenme kuramından farklı yaklaşmaktadır. Dilin gelişmesi ile bilişsel gelişimin aynı doğrultuda olduğunu savunan bir kuramdır. Bilişsel kuramı savunan Piaget'e göre dil bireyin biliş düzeyini yansıtır. Çocuklar dil öğrenme yeteneğiyle dünyaya gelirler ve dili kazanmaya gereksinim duyarlar (Bayhan ve Artan, 2007). Çocuğun zamanla duyu-devinim yoluyla düşünceleri gelişmekte, gelişen bu düşünceler konuşmalara yansımaktadır (Tümkeya, 2008). Dil gelişiminin en önemli faktörü düşüncenin gelişmesi olmaktadır (Çayır Çimen, 1999).

Psikodilbilimsel (psiko-linguistik) kurama göre insanlar dili oluşturan sesleri çıkarmaya yarayan özel bir mekanizmayla dünyaya gelmektedir. Çocuk bu mekanizma sayesinde etrafında konuşulan dilin kurallarını anlar ve deneye deneye diyaloglarında bu kuralları uygulayarak doğru dil bilgisi kurallarıyla konuşmaya başlar (Cüceloğlu, 1999). Çocuk bilişsel ve biyolojik olarak olgunlaştıktan sonra konuşmayı öğrenir. Bu kuramın öncülerinden Chomsky'e göre, dil çocukla beraber doğar, çocuk; dili doğuştan getirmektedir (akt. Dağabakan ve Dağabakan, 2007). Bu kuramı destekleyen birçok bilim adamı, dil ediniminde beynin on sekiz ay ile on yaş arasında hazır olduğunu savunurlar. Bu dönemin önemli olduğunu, dil gelişiminin bu dönemlerde normal seyrettiğini, bu dönemin dışında dil ediniminin imkânsız olduğunu varsayarlar (Temiz, 2002).

Dil gelişimiyle ilgili yapılan çalışmalar ve geliştirilen kuramlara bakıldığında çocuğun yaşı ilerledikçe yapabildiği etkinlik sayısının arttığı ve çeşitlendiği tespit edilmiştir. Bu dönemler aşağıda verilmiştir.

Dil Gelişim Dönemleri

Çocuklarda dil gelişiminin ilk dönemleri evrenseldir. Bu evrensellik 18-32 aydan sonra, sosyal sınıf farklılıklarının ortaya çıkmasıyla kaybolmaktadır. Tüm bebekler dil edimine öncelikle dilde kullanılan sesleri öğrenmekle başlarlar. Dil gelişimi ile beyin olgunlaşmasının yakın ilişkisi olup bu olgunlaşmanın 2/3'ünün kazanıldığı 3 yaşında belirgin dil kazanımı beklenir. Doğumdan sonraki ilk 3 ayda anlaticı (ekspresif) dil gelişimi fonem düzeyde değişimler ile kendini gösterirken, 3-9. aylar morfemik, 9-18. aylar sentaks (cümle) düzeyinde, 18-36. aylarda ise semantik (anlam) düzeyde dil kazanımı sağlanır (Karacan, 2000). Çocuk dil ediniminin birinci kademesinde dilinin temel / asgari anlama ve anlatma formlarını öğrenmekte ve kullanmaktadır. İkinci kademe bu temel beceri üzerine ayrıntılar ilave etmeye başlar (Demir ve Yapıcı, 2007). Bu bağlamda dil gelişimi genel olarak dört evrede ya da süreçte oluşmaktadır. Bunlar agulama, tek sözcük, telgrafik konuşma ve ilk gramer sürecidir. Agulama süreci 0-12 ay aralığını kapsamaktadır. Bu dönem bebeğin sesleri çıkarma sürecini kapsar. Bu evre üç aşamayı içerir. Bunlar şöyledir:

a-Ağlama Evresi (0-2 ay): Cocuğun dil etkinlikleri ile ilk karşılaştığı dönemdir. Bebekler ilk bir ay sadece ağlarlar ve çeşitli sesler çıkarır. Çocuk, sesleri bilincinde olmadan çıkarır, bu tamamen yaradılıştan gelen bir reflekstir. Çevresi ile sosyal iletişimini ağlayarak kurar (Tümkiye, 2008). Bebekler sıkıntılarını ve ihtiyaçlarını belli etmek için ağlarlar bunun yanı sıra hoşlarına giden şeylere jest ve mimikleri ile veya hoşnutluk sesleriyle tepki verirler. Küçükkaragöz'e (2006) göre bebekler esnerken ya da çığlık atarken "o-u" gibi ünlü ve "n-g-m" gibi ünsüz sesleri çıkartırlar

b- Babıldama Evresi (3-5 ay) : Babıldama evresinde çocuk ünlü ve ünsüz sesleri birlikte çıkarmaya başlar. Bu evrede çıkarılan sesler genellikle iki hecelidir. Örneğin; ba-ba, ma-ma vb gibi. Bebekler birçok ses çıkartmakta ve anne babanın olumlu veya olumsuz tepkisine göre onları tekrar etmektedir. Çıkarılan sesler anlamlı ve anadile özgü değildir. Chomsky'ye göre bu dönemdeki bebekler dünya dillerindeki tüm sesleri çıkarmaktadır (Tümkiye, 2008).

c- Çağıldama- Heceleme Evresi (6-12 ay) :Yaklaşık 5 aylık iken sessiz harflerin kullanımı ve ses taklidi, 8. ayda dilin gerçekten anlaşılması, 11. Ayda kelimelerin taklit edilmesi, 9. Aydan sonra devamlı duydukları bazı sözcüklere cevap vermeye başlarlar. Taklit etme davranışı bebeğin dil gelişimi ve sosyal becerileri kazanması için önemli bir belirleyicidir. (Karacan, 2000). Dönemin sonuna doğru dil yerleşir.

Tek sözcük evresi, agulama sürecinin bitiminden yani 12 aydan 18. aya kadar olan gelişim sürecini ifade etmektedir. Bu dönem çocuğun gerçek anlamda konuşmaya başladığı dönemdir. Çocuk tek sözcükle çok şey anlatmaya çalışır. Çocuklar karmaşık duyguları dahi, tek sözcüğe sığdırmaya çalışırlar. Küçükkaragöz'e (2006) göre çocukların ilk isimleri arasında isimler başta gelir ve anladıkları kelime sayısı kullandıkları kelime sayısından çoktur. Yani alıcı dil, ifade edici dile göre daha çok gelişmiştir. Bunun sebebi, bilişsel gelişimin dil gelişiminden önde gitmesidir.

Çocuklar özel sesleri tek bir sözcükle kullanarak anlamlı üniteler oluşturacak biçimde birleştirirler. Bunlara morgem denir. Morgemlerin büyük bir kısmı günlük konuşmalarda kullanılan kelimelerdir. Bir yaşlarındaki çocukların çoğu, bir ile üç arasında sözcük kullanarak anlaşılabilir bir biçimde konuşurlar (Tümkiye, 2008).

18. aydan 24. aya kadar olan dönem ise telgrafik konuşma dönemidir. Çocuğun birden fazla sözcük kullanarak kendini ifade etmeye başladığı dönemdir. Çocukların, özne, yüklem ve nesne kullanıp; bağlaç ya da ekler kullanmadan iki ya da daha fazla kelimeyi bir araya getirerek anlamlı bir mesaj oluşturmasıyla gerçekleşen konuşmaya telgrafik konuşma denilmektedir (Kürkçüoğlu, 2010). Çocukların kelime dağarcıklarına bu dönemde haftada 10-20 arasında yeni sözcük eklenir (Bayhan ve Artan, 2007). Dördüncü ve son dönem ise ilk gramer sürecidir ve bu süreç 24 ay ile 2-5 yaş aralığında gerçekleşmektedir. Bir düşüncenin bütün olarak ifade edilmesi için, 3-4 kelimenin bir araya getirildiği bir dönemdir. Çocuk ana dilin temel yapısını öğrenir ve inceliklerini keşfetmeye başlar, grameri uygun cümleler kurar. Yılmaz'a göre (1974) çocuklar özne ve yüklemi kurallarına uygun kullanma sıklıkları artar; isim, fiil, sıfat vb. yapıları öğrenmeye başlarlar.

Yukarıda ifade edilen dört dil gelişim dönemi alıcı (reseptif) ve anlatıcı (ekspresif) dil olarak iki ana sürece ayrılmaktadır. Alıcı dil (alıcı dil, anlama dili), bireyin dinlerken, okurken anladığı, anlamını bildiği kelimelerden, anlatıcı dil ise bireyin konuşma eylemlerine yansıyan kelimelerden oluşur (Sandström, 1971'den akt. Yapıcı, 2004). Alıcı dil gelişimine bakıldığında bebek konuşmaya başlamadan önce anlar ve algılar. Hatta anne karnında diğer dillerde okunan masallara tepkide bulunmazken ana dilinde okunan masallara tepkide bulunur (Doğan, 2019). Bebek doğumundan itibaren konuşulan dildeki sesleri ayırt etmeye başlar daha sonra hece, kelime ve cümleleri anlar. 7. aydan itibaren bebekte semantik (anlam) düzey gelişmeye başlar yani kelimeleri ve kelimeler arasındaki ilişkiyi anlamaya başlar. 2-3 yaşından sonra kelimeleri birleşmesiyle sentaks (cümle) gelişimi başlar. Çocuk söylenen cümlede ne istendiğini ve anlamını kavrar. 3

yaştan sonra çocuk bilişsel olarak geliştikçe daha karmaşık cümleleri, cümle yapılarını kolayca anlar ve tüm bebekler kullanılan dildeki sesleri öğrendikten sonra dili öğrenmeye başlarlar. Doğumdan sonraki ilk 3 ayda anlatıcı dil gelişimi fonem (ses) düzeyde değişimler ile kendini gösterirken, 3-9. aylar morfemik (şekil bilgisi), 9-18. aylar sentaks (cümle) düzeyinde, 18-36. aylarda ise semantik (anlam) düzeyde dil kazanımı sağlanır (Paul ve ark. 1996, Bzoch ve League 1991 akt. Karacan, 2000). Çocukta dil gelişimine sık sık değinen Rousseau eserinde çocuk gelişim dönemlerini göz önünde bulundurarak Emile’i yetiştirmiştir. Bu süreçlerde çocuğun sağlıklı bir şekilde dilini edinebilmesi için neler yapılması gerektiği, ailelerin hangi noktalara dikkat etmesi gerektiği, bebeğe ve çocuğa verilen eğitimin nasıl şekilleneceği, yapılan yanlışların ne gibi sonuçlara sebep vereceği ve bu süreçte yaşanan zorluklarla nasıl baş edilebileceğini anlatmıştır.

Rousseau’nun Emile eseri bugüne kadar farklı konularda incelenmiştir. Rousseau’nun eğitime bakış açısı ve çocuğa verilmesi gereken eğitim ile ilgili düşünceleri (Korkmaz ve Öktem, 2014), Rousseau’nun Emile’de vurguladığı duygu ve düşünceleri (Ceylan, 2014), demokratik ve özerk bireyin yetişmesi (Tütüncü, 2013), çocuk ve eğitimi, zihinsel gelişim ve ahlak gelişimi (Maboçoğlu, 1990), anadil edinimi ve yabancı dil öğrenim kuramları (Genç, 2015a), eğitimin temelleri (Kabasakal Badamchi, 2017), Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki değerler açısından analizi (Tural, 2018), kadın eğitimi konusuna nasıl ve ne şekilde yer verildiği (Genç, 2015b), tarih öğretimi (Ata, 2003) ve aile kavramı (Canbulut, 2019) bunlardan bazılarıdır. Dil edinimi ile ilgili olarak yapılan bir araştırmaya rastlanılmış (Genç, 2015a) fakat Emile, çocukta dil gelişimi ve öğretimi bağlamında ele alınmamıştır. Bu nedenle bu çalışmada Emile, çocuklarda dil gelişimi ve öğretimi boyutu ile ele alınmış ve güncel dil gelişimi ve öğretimi ile ilgili var olan bilgilerle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Böylece çocuklarda dil gelişimi detaylı bir şekilde ele alınmış ve tartışılmaya çalışılmıştır. Emile’in bu boyut ile ele alınması kitabın bu dönemlerle ilgili yapılması gerekenleri de dikkate alındığında başta ebeveynlere ve eğitimcilere farklı bir bakış açısı kazandıracığı umulmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi çocuklarda dil gelişiminin ilk beş yılı kapsadığı söylenebilir. Bundan dolayı Emile adlı eserin ilk iki kitabı dil gelişimi boyutu ile incelenmek üzere ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır.

1. Rousseau’nun Emile eserinde dil gelişimi ve öğretimine yönelik düşünceleri nasıl yer almıştır?
2. Rousseau’nun Emile eserinin birinci kitabında dil gelişimi ve öğretimine yönelik düşünceleri nasıl yer almıştır?

3. Rousseau'nun Emile eserinin ikinci kitabında dil gelişimi ve öğretimine yönelik düşünceleri nasıl yer almıştır
4. Rousseau'nun Emile eserinin birinci ve ikinci kitabında çocukların anlatıcı dil gelişimine yönelik düşünceleri nasıl yer almıştır?
5. Rousseau'nun Emile eserinin birinci ve ikinci kitabında çocukların dil gelişiminde alıcı dil gelişimine yönelik düşünceleri nasıl yer almıştır?

Yöntem

Bu araştırma, nitel araştırma modelinde kurgulanmıştır. Nitel araştırmalar, hakkında derinlemesine bir çerçeve ortaya koymak istediğimiz belirgin bir kişi, grup, durum veya bir olgu üzerindeki çalışmalara odaklanmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2013). Bu çalışmadaki odak, eğitime yönelik bir çerçeve ile Rousseau'nun Emile eserinin dil gelişimi ve öğretimi boyutlarıyla anlaşılması ve açıklanmasını içermektedir. Bu çalışmada doküman çözümleme tekniğinden yararlanılarak Emile eseri bir doküman olarak değerlendirilmiş ve araştırmada kullanılmıştır. Bailey'e göre (1982) dergi ve kitaplar da doküman analizine konu olabilmektedirler (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmanın Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını Rousseau'nun Emile eserinin, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından 2017 yılında basılan ve Fransızca aslından çevirisi Yaşar Avunç tarafından yapılan ve ISBN 978-9944-88-599-7 numaralı kopyası oluşturmuştur. Bu eserin tamamı incelenmemiş eserden amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak 1. ve 2. kitabı araştırmaya dâhil edilmiştir. Rousseau'nun Emile eserinin dil gelişimi ve öğretimi boyutlarıyla ele alındığı bu çalışmada çocukluğun doğumdan ilköğretim döneminin sonuna kadar olan kısmı ölçüt olarak belirlenmiş, Rousseau'nun Emile eserinin 1. ve 2. kitabı ölçüt örnekleme yöntemine uygun olarak kullanılmıştır.

Araştırmada Süreç

Emile eseri, Rousseau'nun dil gelişimi ve öğretimi boyutlarıyla düşüncelerinin tespit edilmesi amacıyla incelenmiş ve araştırma süreci doküman analizi ile yürütülmüştür. Doküman analizi,

araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldız, Yıldırım ve Ateş, 2009). Emile, araştırmanın amacı çerçevesindeki bilgileri içeren yazılı bir materyal olmasından dolayı araştırma doküman incelemesi adımlarına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi (incelemesi), dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma şeklinde beş aşamada gerçekleşmektedir (Forster 1995’den akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011).

1. Aşama: Dokümana Ulaşma. Araştırmanın doküman inceleme boyutunun ilk aşamasını oluşturmaktadır. Bogdan ve Biklen (1992) ve Goetz ve LeCompte (1984)’e göre eğitim ile ilgili araştırmalarda; ders kitapları, program yönergeleri, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci rehberlik kayıt ve dosyaları, öğrenci ve öğretmen el kitapları, öğrenci ders ödevleri ve sınavları, ders ve ünite planları, öğretmen dosyaları, eğitim ile ilgili resmî belgeler vb. veri kaynağı olarak kullanılabilir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu bağlamda araştırmanın dokümanını Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından 2017 yılında basılan ve Fransızca aslından çevirisi Yaşar Avunç tarafından yapılan ve ISBN 978-9944-88-599-7 numaralı Rousseau'nun Emile eseri oluşturmuştur.

2. Aşama: Dokümanın Orijinalliğinin Kontrol Edilmesi. İkinci aşamada dokümanların orijinalliği kontrol edilmiştir. Bowen (2009)’e göre dokümanlar araştırmacıdan bağımsız olarak kaydedilmiş görüntü ve metinleri içermelidir. Rousseau'nun Emile eseri yazarın 1762 tarihinde yazdığı ve birçok dile çevrilen eseridir. Bu eserin Fransızca orijinalinden çevirisi Yaşar Avunç tarafından yapılmış ve çalışmada bu çeviri eseri kullanılmıştır. Bununla birlikte Rousseau'nun Emile eserinin İngilizce çevirisine ulaşılmış ve Türkçe çevirisi ile benzerliğine İngilizce alanında doktora yapan bir uzman aracılığı ile bakılmış ve Türkçe çeviri eserinin İngilizce çeviri eserine bezer olduğu görülmüştür. Tüm bunlar çalışmada kullanılan Emile eserinin Türkçe çevirisinin, orijinal kopyasına benzediği ve böylece çalışmada kullanılan eserin orijinal olduğunu gösterebilir.

3. Aşama: Dokümanı Anlama. Bu aşamada dokümanların belirli bir sistem içinde ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak çözümlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu amaçla doküman MAXQDA 12 programı ile sayfa sayfa ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak belirlenen alt problemlere göre incelenmiştir.

4. Aşama: Veriyi Analiz Etme. Dördüncü aşamada veri analizine geçilmiştir. Veri analizinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

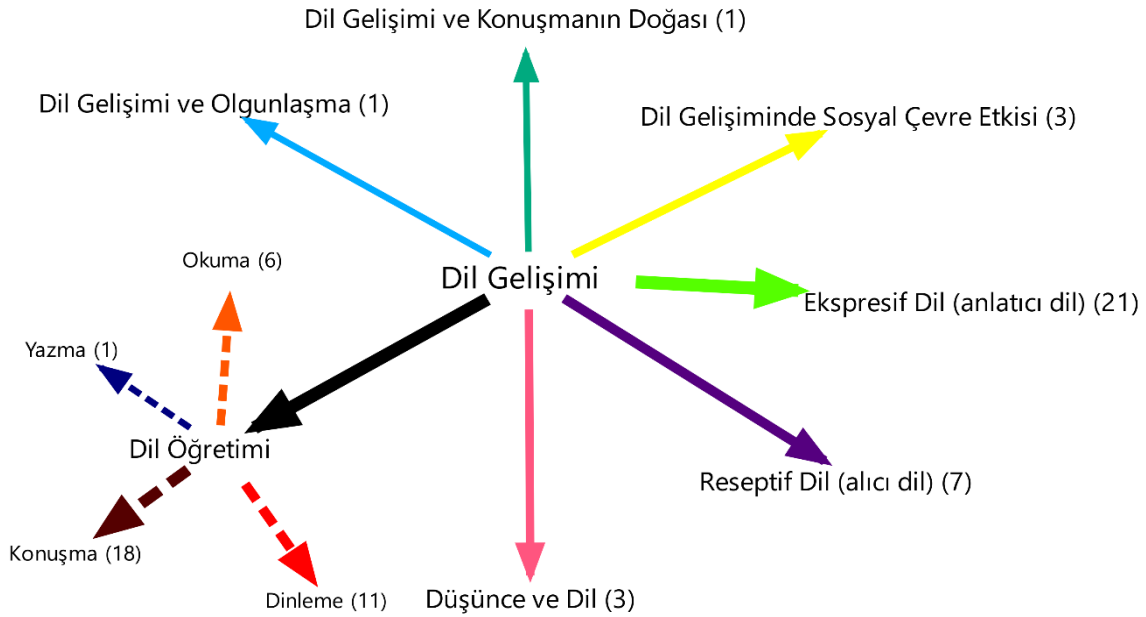
a. Analize konu olan veriden örneklem seçme: Örneklem amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile oluşturulmuştur.

b. Kategorileri geliştirme: Bu adımda bazı alt problemler için kategoriler oluşturulurken bazı alt problemler için kategoriler belirlenmiştir. Bu bağlamda kategorilerin geliştirilmesinde hem açık hem de kapalı yaklaşım kullanılmıştır. Rousseau'nun Emile eserinin dil gelişimi ve öğretimi boyutlarıyla incelenmesinde anlatıcı dil ve alıcı dil kategorileri Karacan (2000) tarafından tablolaştırılarak verilen ölçütler kullanılmış ve bu boyutta kapalı yaklaşım tercih edilmiş, diğer kategorilerin oluşturulmasında açık yaklaşım kullanılmıştır. Oluşturulan kategoriler, Kırşehir Ahi Evran (3), Gazi (1) ve Uşak (1) Üniversitelerinde görev yapan 5 akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Akademisyenlerden söz konusu kategorilerin uygunluğunu “uygun”, “düzeltilip kullanılabilir”, “uygun değil” başlıklarında değerlendirmeleri istenmiştir. Akademisyenlerin yapmış olduğu değerlendirmeler ile araştırmacıların oluşturduğu kategoriler birbiriyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, Miles ve Huberman (1994)'ın formülü (Güvenirlilik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak kategorilerin güvenirliliği 0,90 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, kategorilerin değerlendirmeciler tarafından yüksek güvenirlilikte kullanılabileceğini göstermektedir. Dokümanlar, her bir alt problem için kendileri için oluşturulan kategoriler yoluyla analiz edilmiştir. Bu adımda MAXQDA 12 programı kullanılarak kategorilerin frekansları nicel olarak belirlenmiş ve kategoriler arası ilişkiler bulunmaya çalışılmıştır. Bu işlemler rastgele geçilen başlıklardan (alt problemlere ait) 3'ünde araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yapılmış ve yapılan bu işlemler Miles ve Huberman (1994)'ın formülü (Güvenirlilik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak kategori frekanslama durumları arasındaki uyum hesaplanmıştır. Bu hesaplamada uyum 1 olarak hesaplanmıştır. Yine MAXQDA 12 programı ile veriler tablo ve şekiller yoluyla sunulmuş ve araştırmacılar tarafından yapılan yorumları desteklemek amacıyla dokümanlardan örnek alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılar Emile-E2.-70 ve Emile-E1.-22 şeklinde dokümanlara verilen kodlarla sunulmuştur. Buradaki kodlamada ilk ifade eserin adını, ikinci ifade hangi kitap olduğunu ve üçüncü ifade dokümanın sayfa numarasını göstermektedir.

5. Aşama: Veriyi Kullanma. Doküman analizinde son aşama veriyi kullanmadır. Bu adımda verinin değerlendirilmesi, çıkarımlarda bulunma ve bunların yorumlanması söz konusudur (Bilgin, 2006, s. 13-16). Araştırmada bu eylemler sonuç, tartışma ve öneriler ile verilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

1. Emile Eserinde Dil Gelişimi ve Öğretimine Yönelik Düşünceler

Şekil 1. Rousseau'nun Emile eserinde dil gelişimine ve öğretimine yönelik düşünceleri

Rousseau'nun Emile eserlerinde dil gelişimi ve öğretimi ile ilgili olarak yedi kategoride ele alınan görüşleri her iki kitapta 72 farklı yerde tespit edilmiştir. Bu kategorilerden "dil öğretimi" her iki kitapta 36 yerde tespit edilirken, bu kategori okuma (6), yazma (1), konuşma (18) ve dinleme (11) olmak üzere 4 alt kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri anlatıcı dil (21), alıcı dil (7), dil gelişiminde sosyal çevre etkisi (3), düşünce ve dil (3) dil gelişimi ve olgunlaşma (1), dil gelişimi ve konuşmanın doğası (1) kategorileri takip etmektedir.

2. Birinci Kitapta Dil Gelişimi ve Öğretimine Yönelik Düşünceler

Rousseau'nun Emile eserinin birinci kitabında dil gelişimi ve öğretimi ile ilgili olarak tespit edilenler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Rousseau'nun Emile Eserinin Birinci Kitabında Dil Gelişimine ve Öğretimine Yönelik Düşünceleri

Kod Sistemi	Emile Birinci Kitap
▼ Dil Gelişimi ve Öğretimi	
▼ Dil Öğretimi	
Konuşma	14
Dinleme	7
Yazma	
Okuma	
Dil Gelişiminde Sosyal Çevre Etkisi	3
Düşünce ve Dil	2
Dil Gelişimi ve Konuşmanın Doğası	1
Dil Gelişimi ve Olgunlaşma	1
▼ Ekspresif Dil (anlatıcı dil)	
4-5 yaş ve üzeri	1
36-54. ay	1
20-22. ay	1
16-18. ay	
12-14. ay	1
11. ay	1
10. ay	
9. ay	1
5. ay	1
4. ay	
3. ay	1
2. ay	1
1. ay	7
▼ Reseptif Dil (alıcı dil)	
12-14. ay	2
7. ay	1
6. ay	1
4. ay	2
2. ay	1
Σ TOPLAM	51

Rousseau'nun Emile eserinin 1. kitabında dil gelişimi ve öğretimine yönelik 51 yerde düşünceleri olduğu görülmüştür. Bu düşüncelerden “anlatıcı dil” kategorisi 16 kez, “alıcı dil” kategorisi 7 kez, “dil öğretimi” kategorisinin alt kategori olan konuşma 14 kez, dinleme 7 kez, “dil gelişiminde sosyal çevre etkisi” 3 kez, “düşünce ve dil” 2 kez, “dil gelişimi ve olgunlaşma” ve “dil gelişimi ve konuşmanın doğası” 1 kez yer aldığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Kitapta Dil Gelişimi ve Öğretimine Yönelik Düşünceler

Rousseau'nun Emile eserinin ikinci kitabında dil gelişimi ve öğretimi ile ilgili olarak tespit edilenler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Rousseau'nun Emile Eserinin İkinci Kitabında Dil Gelişimine ve Öğretimine Yönelik Düşünceleri

Kod Sistemi	Emile İkinci Kitap
▼ Dil Gelişimi ve Öğretimi	
▼ Dil Öğretimi	
Konuşma	4
Dinleme	4
Yazma	1
Okuma	6
Dil Gelişiminde Sosyal Çevre Etkisi	
Düşünce ve Dil	1
Dil Gelişimi ve Konuşmanın Doğası	
Dil Gelişimi ve Olgunlaşma	
▼ Ekspresif Dil (anlatıcı dil)	
4-5 yaş ve üzeri	
36-54. ay	
20-22. ay	
16-18. ay	2
12-14. ay	1
11. ay	
10. ay	1
9. ay	
5. ay	
4. ay	1
3. ay	
2. ay	
1. ay	
▼ Reseptif Dil (alıcı dil)	
12-14. ay	
7. ay	
6. ay	
4. ay	
2. ay	
Σ TOPLAM	21

Rousseau'nun Emile eserinin 2. kitabında dil gelişimi ve öğretimine yönelik 21 yerde düşünceleri olduğu görülmüştür. Bu düşüncelerden “anlatıcı dil” kategorisi 5 kez bulgulanırken “alıcı dil” kategorisine ait düşünceye rastlanılmamıştır. Bununla birlikte “dil öğretimi” kategorisinin alt kategorisi olan konuşma ve dinleme 4 kez, yazma 1 kez ve okuma 6 kez, “düşünce ve dil” ile ilgili 1 kez düşüncelerinin olduğu görülmüştür.

“Dil Öğretimi” kategorisine ait ifade örnekleri:

“Konuşma” alt kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E1.-50: “Keskin çığlıklar atmaya başladı; hıncın, büyük öfkenin, yaşının getirdiği umutsuzluğun tüm belirtileri sesindeydi.”

Emile-E1.-50-51: “Çocukların ilk gözyaşları onların yalvarmalarıdır. Eğer bunlar dikkate alınmazsa çok geçmeden buyruğa dönüşürler; çocuklar kendilerine yardım ettirmekle başlar, sonunda hizmet ettirirler.”

Emile-E1.-55: “Gözyaşlarının bunca şeye yaradığını gördükten sonra, neden ağlamaktan geri kalacaklar ki?”

Emile-E1.-57: “...yalnızca kendilerine söylenenleri anlamadan önce değil, duydukları sesleri aynen çıkaramadan önce de onlarla konuşulur. Henüz uyuşuk olan organları, kendilerine çıkarılan sesleri ancak yavaş yavaş taklit etmeye elverişli bir hal alırlar.”

Emile-E1.-58: “Önce, sanki onların sözdiziminin bizimkinden daha genel kuralları olan bir dilbilgisi vardır; buna iyice dikkat edilecek olursa, belki yanlış ama çok düzgün ve yalnızca sertlikleri ya da alışılmış kullanımca kabul görmediği için rahatsız edici kimi örneksmeleri nasıl doğrulukla izledikleri şaşırtacaktır.”

Emile-E1.-58: “Dilin oluşmasıyla ve çocukların ilk konuşmalarıyla meşgul olmak istenirse, bir yığın düşünce ortaya çıkar. Ne yapılırsa yapılsın, onlar her zaman aynı biçimde konuşmayı öğreneceklerdir...”

Emile-E1.-59: “Dudaklarını kımıldatır kımıldatmaz onları dinlemek zahmetine katlanılır; onlara birtakım sözcükler öğretilir, onlarsa bunları yanlış yinelerler.”

Emile-E1.-60: “...bir köylü çocuğuna soru sorulduğunda, utancı yanıt vermesini engelleyebilir; yanıt verdiği ise, söylediğini net bir biçimde söyler, ama kent çocuğuna hizmetçi kadının tercümanlık etmesi gerekir.”

Emile-E1.-61: “...söylemin birinci yasası anlaşılacak olduğundan, yapılabilecek en büyük yanlış anlaşılmayacak biçimde konuşmaktır. Hiç vurgusuz konuştuğunu ileri sürmek, tümceler zarifliğini, gücünü ortadan kaldırmayı ileri sürmek demektir. Vurgu söylemin ruhudur; ruha duygu ve gerçeklik verir. Vurgu sözden daha az yalan söyler...”

Emile-E1.-62: “Çok geç konuşmaya başlayanların hiçbir zaman başkaları kadar anlaşılır biçimde konuşmadıklarına dikkat çekildiği doğrudur; ama organ, onlar geç konuştuğu için sıkışık kalmış değildir; tersine, onlar sıkışık kalmış bir organla doğdukları için geç konuşmaya başlıyorlar...”

Emile-E1.-62: “Konuşmak isteyen çocuk ancak duyabildiği sözcükleri dinlemeli, hecelerini iyi belirterek söyleyebileceği sözcükleri söylemelidir. Bunun için harçayacağı çaba onu aynı heceyi, sanki daha anlaşılır biçimde söylemeye çalışıyormuş gibi, iki kez söylemeye iter. Kekeleye başlayınca ne söylediğini anlamak için kendinizi o kadar çok üzmeysin... Onun konuşmasını istemekte acele etmek de çok daha az gereken bir şeydir; yararını hissettikçe kendiliğinden iyi konuşabilecektir.”

Emile-E1.-63: “Çocukları yaşı gelmeden konuşturmakta gösterilen aceleciliğin en büyük kötülüğü, kendilerine söylenen ilk sözlerin ve söyledikleri ilk sözcüklerin onlar için hiçbir anlamı olmaması değil, bunların bizim farkına varmadan verdiğimizden başka bir anlamı olmasıdır; öyle ki, bize çok doğru bir biçimde yanıt veriyor gibi görünerek bizimle konuşurlar, ama ne onlar bizi anlar, ne de biz onları.”

Emile-E1.-63: “Çocuğun sözcük dağarcığını olabildiğince daraltınız. Düşüncelerden daha çok sözcüklere sahip olması ve düşünebileceğinden daha çok şey söylemeyi bilmesi çok büyük bir sakıncadır.”

Emile-E2.-65-66: “Ağladığı sürece yanına gitmem; susar susmaz da koşa koşa giderim. Kısa bir süre sonra beni çağırma biçimi susmak ya da en çok tek bir çığlık atmak olacaktır. Çocuklar duygularını işaretlerin gözle görülür sonucuna göre değerlendirirler, onlar için hiçbir başka uzlaşım yoktur: Bir çocuk bir yerini acıttığında, yalnız ise, duyulmak umudu olmadıkça, çok ender olarak ağlar.”

Emile-E2.-97: “Az önce bir şeyler öğrettiğiniz bir yumurcağı dinleyin; bırakın istediği gibi gevezelik etsin, soru sorsun, saçmalasın; o zaman uslamalarının onun zihninde aldığı tuhaf biçim karşısında şaşırıp kalırsınız.”

Emile-E2.-182: “Çocuğa yalın bir biçimde, açık konuşmayı, iyi eklemlenmeyi, doğru olarak ve yapmacıksız telaffuz etmeyi, dilbilgisine uygun vurguyu, prozodiyi bilip izlemeyi, her zaman duyulacak kadar ses çıkarmayı, ama hiçbir zaman gereğinden çok ses de çıkarmamayı öğretin; böyle yüksek sesle konuşmak kolejlerde yetişen çocuklara özgü olağan bir kusurdur; hiçbir şeyde aşırıya kaçmamalı.”

Emile-E2.-182-183: “İnsanın üç çeşit sesi vardır: Konuşma sesi ya da eklemlenmeli ses, uyumlu ya da kulağa hoş gelen ses ve tutkuları dillendiren, şarkıya ve söze canlılık veren dokunaklı ya da vurgulu ses. Yetişkin insan gibi çocuk da bu üç tür sese sahiptir, ancak bunları yetişkin insan kadar kaynaştırmayı bilemeden kullanır.”

“Dinleme” alt kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E1.-22: “Bir çocuk bu şekilde kadınların elinde onların ve kendi kaprislerinin kurbanı olarak altı ya da yedi yıl geçirir ve kendisine bu ya da şu öğretildikten, başka bir deyişle, belleği ya duymak istemediği sözcüklerle ya da kendisine hiç yararı olmayan şeylerle doldurulduktan, içinde uyandırılan tutkularla doğallığı boğulduktan sonra, bu yapay varlık bir eğiticinin eline verilir...”

Emile-E1.-44: “İnsanın eğitimi doğduğunda başlar; insan konuşmaya başlamadan önce, işitmeye başlamadan önce...”

Emile-E1.-45: “...mademki bir çocuğa gösterilen nesnelere yalnızca seçimi bile onu çekingen ya da cesur kılıyor, bu çocuğun eğitimi neden konuşmadan, işitmeden önce başlamasın...”

Emile-E1.-47: "...çocuk yalnızca duyularını etkileyen şeye karşı dikkatlidir; duyuları bilgisinin ilk gereçleri olduğundan, bilgileri ona uygun bir düzen içinde vermek, belleğinin bunları bir gün aynı düzen içinde idrak gücüne aktarmasını sağlamak demektir; ama çocuk yalnızca duyularına karşı dikkatli olduğu için, önce aynı duyuların bunlara yol açan nesnelere ilişkisini çok belirgin olarak ona göstermek gerekir. Her şeye dokunmak ister, her şeyi eline almak ister: Onun bu merakına hiç karşı çıkmayın; bu merak ona çok gerekli bir çiraklık duygusu esinler. Cisimlerin sıcaklığını, soğukluğunu, sertliğini, yumuşaklığını, ağırlığını, hafifliğini hissetmeyi, bunların büyüklüğünü, şeklini ve tüm ayırt edilebilir niteliklerini değerlendirmeyi, bakarak, elle dokunarak, dinleyerek, özellikle de görmeyi dokunmayla karşılaştırarak, parmaklarıyla hissedeceği duyumu gözyle kestirerek öğrenir."

Emile-E1.-49: "Buralarda gülümsemenin, isteğın, ürkünün ortaya çıkıp yıldırım hızıyla kaybolduğunu görürsünüz. Her defasında başka bir yüz gördüğünüzü sanırsınız. Kuşkusuz yüz kasları bizimkilerden daha devingendir. Buna karşılık, donuk gözleri neredeyse hiçbir şey anlatmaz. Yalnızca bedensel gereksinimler duydukları bir yaşta, ancak bu işaretleri kullanıyor olmalıdırlar; duyuların anlatımı yüz buruşturmalarında, duygulannki ise bakışlarda görülür."

Emile-E1.-57: "Çocuklar doğar doğmaz konuşmaları duyarlar."

Emile-E1.-57: "Sütannenin çocuğu şarkılarla, çok neşeli ve çok çeşitli ezgilerle eğlendirmesine karşı değilim; ama çocuğu onun kullandığı ses tonunu duymaktan başka bir şey anlamadığı bir sürü gereksiz sözlerle durmadan serseme çevirmesine karşıyım. Çocuğa duyurulan ilk harf bileşimlerinin ender, kolay, belirgin, sık sık yinelenmiş olmalarını ve dile getirdikleri sözcüklerin ona önce gösterilebilen elle tutulur nesnelere ilgili olmasını isterim."

Emile-E2.-90: "Öğrencinize hiçbir şekilde sözlü ders vermeyin; o, derslerin yalnızca deneyimini almalıdır."

Emile-E2.-118: "Dil öğretimini eğitimin yararsız yanları arasında saymama şaşılacaktır; ama burada yalnızca ilk yaşlardaki öğretimden söz ettiğim unutulmamalı; hem ne denirse densin, hiçbir çocuğun, harika çocuklar dışında, on iki ya da on beş yaşına kadar gerçekten iki dil öğrenmiş olacağını kesinlikle sanmıyorum."

Emile-E2.-118: "Eğer dil öğretimi yalnızca sözcüklerin, yani bunları anlatan şekil ve seslerin öğretiminden ibaret olsaydı, bunun çocuklara uygun olabileceğini kabul ediyorum; ama diller işaretlerini değiştirence belirttikleri düşünceleri de değiştirirler. Kafalar dillere göre oluşur, düşünceler lehçelerin rengini alır."

Emile-E2.-118: “Her şeyin çocuk için binbir çeşit işareti olabilir; ne var ki her düşüncenin yalnızca bir şekli vardır, öyleyse çocuk yalnızca bir dili öğrenebilir.”

“Okuma” alt kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E2.-124: “La Fontaine’in masalları tüm çocuklara öğretiliyor, ama içlerinde bunları anlayan bir teki bile yoktur... anlasalardı, bu daha beter olurdu, çünkü masaldan çıkan ahlak dersi o kadar karışık ve yaşlarına göre o kadar oransızdır ki onları erdemden çok kötülüğü itecek gibidir... Çocukların kendilerine belletilen masallardan hiçbir şey anlamadıklarını söyledim, çünkü bunları basitleştirmek için ne kadar çok çaba harcansa da, bunlardan alınması istenen ders, çocuğun kafasına anlayamayacağı düşünceleri zorla sokmaya çalışıyor.”

Emile-E2.-130: “Okuma çocukların belasıdır ve neredeyse ona vermeyi bildiğimiz tek uğraştır. Emile, ancak on iki yaşında, bir kitabın ne olduğunu bilebilecektir. Ama diyeceksiniz ki elbette en azından okumayı bilmesi gerekir. Kabul ediyorum; okuma onun için yararlı olduğunda okumayı bilmelidir; o zamana kadar okuma onun canını sıkmaktan başka bir işe yaramaz.”

Emile-E2.-131: “Okuma öğretmenin en iyi yöntemlerini aramak için büyük çaba gösteriliyor. Yazı masaları, kartlar icat ediliyor, bir çocuğun odası basımevine dönüştürülüyor: Locke çocuğun okumayı zarlarla öğrenmesini istiyor. Güzel bir buluş değil mi? Yazık! Tüm bunlardan daha güvenilir olan, ama her zaman unutulmuş bir yol vardır ki bu, öğrenme isteğidir. Çocukta bu isteği uyandırın, sonra yazı masalarınızı, zarlarınızı bir yana bırakın; o zaman her yöntem ona uygun olacaktır.”

Emile-E2.-132: “Emile’in on yaşına gelmeden okumayı ve yazmayı çok güzel öğreneceğinden neredeyse eminim, ama on beş yaşından önce öğrenmesinin benim için pek bir önemi yok. Ne var ki, bu okuma bilimini onu yararlı kılacak her şey pahasına öğreneceğine, okumayı hiç öğrenmemesini yeğlerim: Sonsuza dek nefret edecekse, okumanın ona ne yararı olacak?”

Emile-E2.-145: “İlk felsefe öğretmenlerimiz ayaklarımız, ellerimiz, gözlerimizdir. Tüm bunların yerine kitapları koymak bize düşünce yürütmeyi öğretmek değil, başkasının düşünme yetisini kullanmayı öğretmek demektir; bu, çok inanmayı ve kesinlikle hiçbir şey bilmemeyi öğretmek demektir.”

Emile-E2.-199-200: “Girecekleri o dada kitaplar görür gibi oluyorum. Kitaplar ha! O yaşta ne can sıkıcı şeyler! Zavallı çocuk sürüklenmesine izin veriyor, çevresindeki her şeye üzgün gözlerle bakıyor, sesini çıkarmıyor, gözleri dökmeye cesaret edemediği göz yaşlarıyla dolu ve yüreği dışarı vurmaya cesaret edemediği iç çekmelerden ötürü üzgün durumda yola koyuluyor.”

“Yazma” alt kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E2.-131-132: “Emile’in yazı masasına gereksinimi yok. Şimdi yazıdan mı söz edeceğim? Hayır, bir eğitim kitabında böyle saçma sapan şeylerden söz ederek eğlenmekten utanırım.”

“Dil Gelişiminde Sosyal Çevre Etkisi” kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E1.-58: “Onların önünde her zaman doğru, kurallara uygun biçimde konuşun. Herkesten çok sizden hoşlanmalarını sağlayın ve dillerinin siz hiçbir zaman düzeltmeksizin sizin dilinize göre yavaş yavaş anlaşacağından emin olun.”

Emile-E1.-59: “Ben köylüler arasında uzun süre yaşadım ve erkek, kadın, kız çocuğu, erkek çocuğu olsun, hiçbirinin asla r harfini boğazdan ğr gibi çıkarıp söylediğini duymadım. Bu nereden ileri geliyor? Köylülerin organları biz kentlilerin organlarından başka biçimde mi oluşmuş? Hayır, ama başka biçimde çalıştırılmışlar. .... Bu yanlışlığa yol açan şey, beş ya da altı yaşına kadar odalarında ve bir mürebbiyenin kanatlarının altında yetiştirilmiş kent çocuklarının seslerini duyurmak için yalnızca mırıldanmalarının yeterli olmasıdır: Dudaklarını kımıldatır kımıldatmaz onları dinlemek zahmetine katlanılır; onlara birtakım sözcükler öğretilir, onlarsa bunları yanlış yinelerler ve bunlara dikkat ede ede, aynı insanlar hep yanlarında oldukları için, onların dediklerinden çok demek istediklerini anlarlar. Köylerde durum bambaşkadır. Bir köylü kadın her zaman çocuğunun yanında değildir; çocuk annesine duyurmak istediği şeyi çok net olarak ve yüksek sesle söylemeyi öğrenmek zorundadır. Tarlalarda babadan, anneden, öteki çocuklardan uzak olan dağınık durumdaki çocuklar seslerini uzaktan duyurmaya ve seslerini duyurmak istedikleri kişilerle aralarındaki mesafeye göre seslerinin gücünü ayarlamaya çalışırlar. İşte bakın söyleyiş gerçekten nasıl öğreniliyor; yoksa, dikkatli bir mürebbiyenin kulağına birkaç ünlüyü kekeleyerek değil. Ayrıca, bir köylü çocuğuna soru sorulduğunda, utanıcı yanıt vermesini engelleyebilir; yanıt verdiğinde ise, söylediğini net bir biçimde söyler, ama kent çocuğuna hizmetçi kadının tercümanlık etmesi gerekir, yoksa, bu çocuğun dişleri arasından homurdandığı şeyden hiçbir şey anlaşmaz.”

Emile-E1.-63: “Çocuğun sözcük dağarcığını olabildiğince daraltınız. Düşüncelerden daha çok sözcüklere sahip olması ve düşünebileceğinden daha çok şey söylemeyi bilmesi çok büyük bir sakıncadır. Köylülerin kentlilere göre genellikle daha doğru düşünmelerinin nedenlerinden biri söz dağarcıklarının daha az zengin olmasıdır. Düşünceleri azdır, ama onları çok iyi karşılaştırırlar.”

Emile-E1-60: “Büyüdükçe, bu yanlışı erkek çocukları kolejlerde, kız çocuklarıysa manastırlarda herhalde düzeltereklerdir; gerçekten de, bunlar genellikle her zaman baba evinde yetiştirilmiş olanlardan daha açık seçik konuşurlar. Ancak, onların köylülerin söyleyişi kadar net bir söyleyiş kazanmalarını engelleyen şey, birçok şeyi ezberleyerek öğrenmek ve öğrendiklerini yüksek sesle anlatmak zorunluluğudur; çünkü ders çalıştıkları sırada, gevelemeye, önemsemeden ve kötü biçimde söylemeye alışır; anlattıkları sıradaysa durum daha da kötüdür; sözcüklerini güçlükle arar, hecelerini çeker ve uzatırlar; bellek bocalayınca, dil de dolaşır; söyleyiş yanlışı böylece doğar ya da kalıcılaşır. ileride, Emile’imin bu tür yanlışı olmadığı ya da en azından bunları aynı nedenlerle yapmadığı görülecektir.”

“Düşünce ve Dil” kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E1-54: “Hiçbir şeyi gizlemesini bilmedikleri bir yaşta, arzularında doğrudan doğruya doğadan gelenle düşünceden geleni ayırt etmek için, dillerini ve işaretlerini özenle incelemelidir.”

Emile-E1-63: “Çocuğun sözcük dağarcığını olabildiğince daraltınız. Düşüncelerden daha çok sözcüklere sahip olması ve düşünebileceğinden daha çok şey söylemeyi bilmesi çok büyük bir sakıncadır. Köylülerin kentlilere göre genellikle daha doğru düşüncelerinin nedenlerinden biri söz dağarcıklarının daha az zengin olmasıdır. Düşünceleri azdır, ama onları çok iyi karşılaştırırlar.”

Emile-E2-118: “Eğer dil öğretimi yalnızca sözcüklerin, yani bunları anlatan şekil ve seslerin öğretiminden ibaret olsaydı, bunun çocuklara uygun olabileceğini kabul ediyorum; ama diller işaretlerini değiştirince belirttikleri düşünceleri de değiştirirler.”

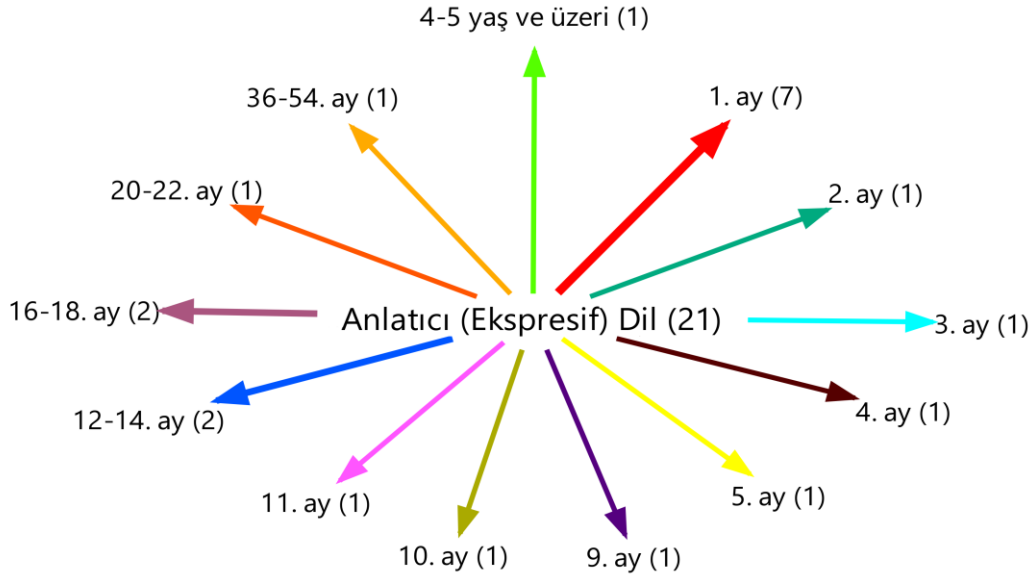
“Dil Gelişimi ve Olgunlaşma” kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E1-62: “Çok geç konuşmaya başlayanların hiçbir zaman başkaları kadar anlaşılır biçimde konuşmadıklarına dikkat çekildiği doğrudur; ama organ, onlar geç konuştukları için sıkışıp kalmış değildir; tersine, onlar sıkışıp kalmış bir organla doğdukları için geç konuşmaya başlıyorlar; çünkü böyle olmasaydı, neden başkalarından daha geç konuşurlardı ki? Daha mı az konuşma fırsatları var? Yoksa onlar daha az konuşmaya mı yöneliyorlar? Tersine, bu gecikmenin verdiği kaygı, farkına varır varılmaz, onları kekeletmek, çok erkenden hecelelemeye başlamış olanlar için duyulandan daha çok üzüntüye yol açar ve yanlış anlaşılabilir bu acelecilik onların konuşmalarının daha çok anlaşılabilir duruma gelmesine yardım edebilir, oysa daha az acelecilikle, daha çok gelişmek için zamanları olabilecektir.”

“Dil Gelişimi ve Konuşmanın Doğası” kategorisine ait ifade örnekleri:

Emile-E1-58: “Dilin oluşmasıyla ve çocukların ilk konuşmalarıyla meşgul olmak istenirse, bir yığın düşünce ortaya çıkar. Ne yapılırsa yapılsın, onlar her zaman aynı biçimde konuşmayı öğreneceklerdir ve burada hiçbir felsefi spekülasyonun yararı olmaz.”

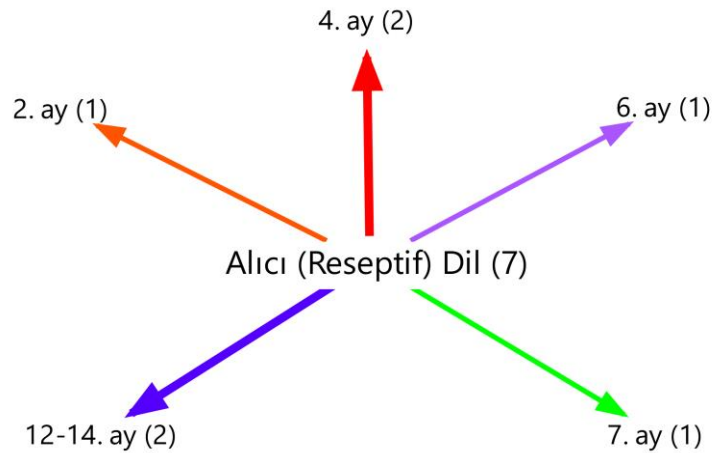
4. Birinci ve İkinci Kitapta Anlatıcı Dil Gelişimine Yönelik Düşünceler

Şekil 2. Rousseau'nun Emile eserinde dil gelişiminde anlatıcı dil gelişimine yönelik düşünceleri

Rousseau'nun Emile eserlerinde anlatıcı dil gelişimi ile ilgili olarak 13 alt kategoriye ait görüş tespit edilmiştir. Bu görüşlerden 1. ay ile ilgili olanlar 7 yerde tespit edilirken, 12-14. ay ve 16-18. ay ile ilgili 2'şer, 2. ay, 3. ay, 4. ay, 5. ay, 9. ay, 10. ay, 11. ay, 20-22. ay, 36-54. ay ve 4-5 yaş dönemlerine ait birer görüş tespit edilmiştir. Bu boyutta toplam 21 görüş olduğu görülmektedir. Bu görüşler ve ilgili olduğu kategoriler tablo 3 ve açıklamalarında verilmiştir.

5. Birinci ve İkinci Kitapta Alıcı Dil Gelişimine Yönelik Düşünceler

Şekil 3. Rousseau'nun Emile eserinde dil gelişiminde alıcı dil gelişimine yönelik düşünceleri

Rousseau'nun Emile eserlerinde alıcı dil gelişimi ile ilgili olarak 5 alt kategoriye ait görüş tespit edilmiştir. Bu görüşlerden 4. ay ve 12-14. ay ile ilgili olanlar 2'şer yerde tespit edilirken, 2. ay, 6.

ay ve 7. ay dönemlerine ait birer görüş tespit edilmiştir. Bu boyutta toplam 7 görüş olduğu görülmektedir. Bu görüşler ve ilgili olduğu kategoriler tablo 3 ve açıklamalarında verilmiştir.

Tablo 3

Rousseau'nun Emile Eserinde Dil Gelişiminde Alıcive Anlatıcı Dil Gelişimine Yönelik Düşünceleri

Dönemler	Reseptif dil	f	Ekspresif dil	f
1. ay		Ağlar, rastgele sesler çıkarır.		7
2. ay	Konuşanı dinliyor görünür, gülümseyebilir.	1	Hoşnutluk sesleri çıkar ve sosyal gülümseme başlar.	1
3. ay		--	Birlikte oynandığında gülme ve diğer keyifli sesleri çıkarır, iki ya da daha fazla farklı hece çıkarır, gıgıldar.	1
4. ay	Kızgın ve hoşnut ses farkını anlar.	2	Sosyal uyarana sesli yanıt verir.	1
5. ay		--	Ses taklidi başlar. "O" ve "U" ya benzer bazı kalın ünlü sesler kullanır.	1
6. ay	"bay bay", "mama", "dede" gibi kelimeleri tanıyor görünür.	1		--
7. ay	"gel", "bay bay" gibi ifadelere jestlerle yanıt verir.	1		--
9. ay		--	Sözel uyararla verilen ses ya da heceleri ve konuşmanın tonlamasını taklit eder.	1
10. ay		--	İlk kelimelerini söyler, "uf-uf" gibi bazı ünlemleri, jargon dili kullanır.	1
11. ay		--	"Cee" oyununu başlatır. Yeni duyduğu kelimeleri tekrarlar.	1
12-14. ay	Konuşanın duygusal tonunu daha iyi anlar.	2	İşaretle ve beden hareketleri ile birlikte ses ve bazı kelimeleri kullanarak istenen nesnelere elde etmeye çalışır.	1
		--	Anlaşılmaz seslerin yanı sıra anlamlı kelime sıklığı artar.	1
16-18. ay		--	İstekler ve gereksinimlerini ifade etmek için mimikler yerine kelimeleri kullanmaya başlar.	1
		--	Kelime dağarcığında sürekli ve aşamalı bir artış gösterir (her ay 3-4 yeni kelime).	1
20-22. ay		--	Anlaşılmaz dil ve gerçek kelimeleri birlikte kullanarak yaşantılarını anlatmaya çalışır.	1
36-54. ay		--	Telaffuz oldukça düzelmiştir.	1
4,5 yaş üstü		--	Kendi yanlışlarını kendisi düzeltir.	1
Toplam		7		21

Anlatıcı dil kategorisinde toplam 21 yerde görüş belirlenmiş ve bu görüşler 13 alt kategoride yer almıştır. Anlatıcı dil ile ilgili olarak tespit edilen görüşler kategorileri ile aşağıdaki gibidir:

“1. ay- Ağlar, rastgele sesler çıkarır.” ifadesine örnekler:

Emile-E1.-15: “İlk çıkardıkları ses ağlama demez misiniz?”

Emile-E1.-22: “Çocuk doğarken bağıır; ilk çocukluğu ağlamakla geçer.”

Emile-E1.-22: “Konuşmayı öğrenmeden buyurur, bir şeyi yapma gücüne sahip olmadan....”

Emile-E1.-48: "Gereksinimlerinin verdiği tedirginlik, bunu gidermek için başkasının yardımını zorunlu olduğunda, birtakım belirtilerle dile getirilir: Çocuklar bu yüzden bağırır. Çok ağlarlar."

Emile-E1.-49: "İnsanın ilk hali yoksunluk ve zayıflık olduğu için çıkardığı ilk sesler sızlanma ve ağlama sesleridir."

Emile-E1.-49: "Karnı acıkmış ya da susamışsa ağlar; çok üşümüşse ya da sıcaktan bunalmışsa ağlar; hareket etme gereksinimi duymuş ama kımıldatılmıyorsa ağlar; var olma biçimi ne kadar az elindeyse, bu biçimin o ölçüde değiştirilmesini ister. Yalnızca bir dili vardır."

Emile-E1.-49: "O kadar az dikkate değer sanılabilen bu gözyaşlarından insanla çevresi arasındaki ilk ilişki doğar: Burada toplumsal düzeni oluşturan bu uzun zincirin ilk halkası meydana gelir."

"2. ay- Hoşnutluk sesleri çıkar ve sosyal gülümseme başlar." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-48: "...yalnızca duyularıyla hissederler, hissettikleri şey hoş değilse bunu kendi dilleriyle anlatıp yatıştırılmak isterler"

"3. ay- Birlikte oynandığında gülme ve diğer keyifli sesleri çıkarır, iki ya da daha fazla farklı hece çıkarır, gıgıldar." ifadesine örnekler.:

Emile-E1.-48: "Doğal ve tüm insanlar için ortak bir dil olup olmadığı uzun süre araştırıldı; kuşkusuz böyle bir dil var; bu da çocukların konuşmayı öğrenmeden önce konuştuğu dildir. Bu eklemlidir, vurguludur, titreşimlidir, anlaşılabiliridir."

"4. ay- Sosyal uyarana sesli yanıt verir." ifadesine örnekler:

Emile-E2.-183: "Konuşma sesinde, dillerinde de vurgu yoktur; bağırırlar."

"5. ay- Ses taklidi başlar. "O" ve "U" ya benzer bazı kalın ünlü sesler kullanır." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-57: "Henüz uyuşuk olan organları, kendilerine çıkarılan sesleri ancak yavaş yavaş taklit etmeye elverişli bir hal alırlar."

"9. ay- Sözel uyarana verilen ses ya da heceleri ve konuşmanın tonlamasını taklit eder." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-63: “Çocukları yaşı gelmeden konuşturmakta gösterilen aceleciliğin en büyük kötülüğü, kendilerine söylenen ilk sözlerin ve söyledikleri ilk sözcüklerin onlar için hiçbir anlamı olmaması değil, bunların bizim farkına varmadan verdiğimizden başka bir anlamı olmasıdır; öyle ki, bize çok doğru bir biçimde yanıt veriyor gibi görünerek bizimle konuşurlar, ama ne onlar bizi anlar, ne de biz onları.”

“10. ay- İlk kelimelerini söyler, "uf-uf" gibi bazı ünlemleri, jargon dili kullanır.” ifadesine örnekler:

Emile-E2.-65: “Çocuklar konuşmaya başladıklarında daha az ağlarlar. Bu gelişme doğaldır: Bir dilin yerini başka bir dil almıştır.”

“11. ay- "Cee" oyununu başlatır. Yeni duyduğu kelimeleri tekrarlar.” ifadesine örnekler:

Emile-E1.-62: “Konuşmak isteyen çocuk ancak duyabildiği sözcükleri dinlemeli, hecelerini iyi belirterek söyleyebileceği sözcükleri söylemelidir. Bunun için harcayacağı çaba onu aynı heceyi, sanki daha anlaşılır biçimde söylemeye çalışıyormuş gibi, iki kez söylemeye iter.”

“12-14. ay- İşaretle ve beden hareketleri ile birlikte ses ve bazı kelimeleri kullanarak istenen nesnelere elde etmeye çalışır.” ifadesine örnekler:

Emile-E1.61: “Vurgu söylemin ruhudur; ruha duygu ve gerçeklik verir.”

“12-14. ay- Anlaşılmaz seslerin yanı sıra anlamlı kelime sıklığı artar.” ifadesine örnekler:

Emile-E2.80: “Benim için önemli olan kullandığı sözcükler değil, elbette bu sözcüklere verdiği anlamdır.”

“16-18. ay- İstekler ve gereksinimlerini ifade etmek için mimikler yerine kelimeleri kullanmaya başlar.” ifadesine örnekler:

Emile-E2.-65: “Çocuklar konuşmaya başladıklarında daha az ağlarlar.”

“16-18. ay- Kelime dağarcığında sürekli ve aşamalı bir artış gösterir (her ay 3-4 yeni kelime).” ifadesine örnekler:

Emile-E2.-123: "...bir çocuğun sahip olduğu bellek yine de atıl kalmaz; gördüğü her şey, işittiği her şey çocuğu ilgilendirir ve o bunları anımsar; insanların eylemlerinin, söylemlerinin kaydını kendi içinde tutar, çevresindeki her şey bir kitap gibidir; üzerinde durmasa da belleği sürekli zenginleşir, ilerde düşünme yetisi de bu bellekten yararlanacaktır."

"20-22. ay- Anlaşılmaz dil ve gerçek kelimeleri birlikte kullanarak yaşantılarını anlatmaya çalışır." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-62: "Kendi başlarına bırakıldıklarında, önce en basit heceleri söylemeye çalışacak yerde ve bunlara yavaş yavaş jestlerinden anlaşılan bir anlam ekleyerek, sizin sözcüklerinizi almadan, size kendi sözcükleriyle karşılık verirler."

"36-54. ay- Telaffuz oldukça düzelmiştir." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-58: "Onların önünde her zaman doğru, kurallara uygun biçimde konuşun. Herkesten çok sizden hoşlanmalarını sağlayın ve dillerinin siz hiçbir zaman düzeltmeksizin sizin dilinize göre yavaş yavaş anlaşacağından emin olun."

Alıcı dil kategorisinde toplam 7 yerde görüş belirlenmiş ve bu görüşler 5 alt kategoride yer almıştır. Alıcı dil ile ilgili olarak tespit edilen görüşler kategorileri ile aşağıdaki gibidir:

"2. ay- Konuşanı dinliyor görünür, gülümseyebilir." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-48: "...yalnızca duyularıyla hissederler, hissettikleri şey hoşsa çocuklar bundan sessizce haz alırlar."

"4. ay- Kızgın ve hoşnut ses farkını anlar." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-48: "Çocukların anladıkları sözcüğün anlamı değil, bu sözcüğe eşlik eden vurgudur."

Emile-E1.-57: "Sütannenin çocuğu şarkılarla, çok neşeli ve çok çeşitli ezgilerle eğlendirmesine karşı değilim; ama çocuğu onun kullandığı ses tonunu duymaktan başka bir şey anlamadığı bir sürü gereksiz sözlerle durmadan serseme çevirmesine karşıyım."

"6. ay- "bay bay", "mama", "dede" gibi kelimeleri tanyor görünür." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-57: "Çocuğa duyurulan ilk harf birleşimlerinin ender, kolay, belirgin, sık sık yinelenmiş olmalarını..."

"7. ay- "gel", "bay bay" gibi ifadelere jestlerle yanıt verir." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-48: "Sesin diline ondan daha az güçlü olmayan jest dili eklenir."

"12-14. ay- Konuşanın duygusal tonunu daha iyi anlar." ifadesine örnekler:

Emile-E1.-61: "Vurgu söylemin ruhudur; ruha duygu ve gerçeklik verir."

Emile-E1.-61: “Çocukların yapıverirler diye bu kadar korkulan tüm bu küçük dil yanlışlarının bir önemi yoktur; bu yanlışlar gayet rahatlıkla engellenir ya da düzeltilir; ama söyleyiş özelliklerini boğuk, anlaşılmaz, çekingence kılarak, ses tonlarını durmadan eleştirerek, tüm sözcüklerini didikleterek onlara yaptırılan yanlışlar hiçbir zaman düzeltilemez.”

“4-5 yaş üstü- Kendi yanlışlarını kendisi düzeltir.” ifadesine örnekler:

Emile-E1.-58: “Onların önünde her zaman doğru, kurallara uygun biçimde konuşun. Herkesten çok sizden hoşlanmalarını sağlayın ve dillerinin siz hiçbir zaman düzeltmeksizin sizin dilinize göre yavaş yavaş anlaşacağından emin olun.”

Sonuç ve Tartışma

Rousseau'nun Emile eserinin 1. ve 2. kitabında dil gelişimi ve öğretimine yönelik düşünceleri yedi kategoride betimlenmiş ve bu kategoriler Emile eserinin 1. ve 2. kitabındaki 72 farklı yerde yer alan düşüncelerden oluşturulmuştur. Buna göre Rousseau'nun Emile eserinin 1. ve 2. kitabında dil gelişimi ve öğretimine yönelik görüşlerinden elde edilen kategoriler şöyledir:

1. Dil öğretimi

- a. Konuşma
- b. Yazma
- c. Okuma
- d. Dinleme

2. Dil gelişiminde sosyal çevre etkisi

3. Düşünce ve dil

4. Dil gelişimi ve olgunlaşma

5. Dil gelişimi ve konuşmanın doğası

6. Alıcı dil

7. Anlatıcı dil

Araştırma sonuçlarına göre Rousseau'nun Emile'inin dinleme ve okuma gibi alıcı dil becerileri üzerinde 7 defa durduğu, konuşma ve yazma gibi anlatıcı dil becerilerinin üzerinde ise 21 defa durduğu görülmektedir. Bununla birlikte Rousseau, Emile'e yazıya dayalı okumak ve yazmak gibi becerilerin edindirilmesini istemediğinden her iki becerinin öğretimi üzerinde de toplamda 7 defa durduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Rousseau, söze dayalı anlama (dinleme) ve anlatım (konuşma) becerileri üzerinde daha çok durmuştur. Dinleme üzerinde 11, konuşma üzerinde 18 defa durmuştur. Rousseau'nun, söze dayalı anlama (dinleme) ve anlatım (konuşma) becerileri üzerinde daha çok durmasının bir nedeni Rousseau'nun, bugünün toplumunun temellerinin atıldığı bir tarım toplumunun içerisine doğmuş olması olabilir. Böylesi bir toplumda sözlü kültür daha geçerlidir. Ayrıca böyle bir toplumda Emile'in kas gücünden yararlanmak daha gereklidir. Emile'in ne yazmasına ne de okumasına gerek vardır. Onun kasları ve cesareti öylesi bir toplum için daha iş görürdür. Dolayısıyla Emile, iyi bir konuşmacı olsun ve ihmal edilmiş bir dil becerisi olarak ifade edilen dinleme becerisine (Doğan, 2019) sahip olsun yeterlidir. Okumak ve yazmak ise endüstri toplumlarının harcıdır.

Aslına bakılırsa Rousseau'nun bu tutum ve yetiştirme biçimine de şaşmamak gereklidir. Sanayi devrimi modern çocuk anlayışının doğuşunun miladı olmuştur. Tarıma dayalı kırsal toplumlar yerini, seri üretimin egemen olduğu sanayi ve kent toplumlarına bırakmaya başlamıştır. Bu durum kırdan yaşayan, ailesine destek olan, iş gücü niteliğindeki çocuğun da yaşamını değiştirmiştir. Sermaye birikimi, orta sınıfın gelişmesine neden olmuş ve ortaya çıkan burjuva sınıf da çocukların eğitimine önem vermeye başlamıştır (Türkyılmaz, 2015). Dolayısıyla Rousseau'nun Emile'i de bu anlamda bir milattır. Sermaye birikimi çocuğun iş gücü olarak görülmemesini sağlamış ve onun eğitimi önemli hâle gelmiştir. Emile, çocuk eğitimine farklı bakışın temelini oluşturmuştur denilebilir.

Rousseau'nun Emile eserlerinde dil gelişimi ile ilgili olarak anlatıcı dil ile alıcı dil ana başlıkları altında dil gelişimine yönelik bulgular elde edilmiştir. Rousseau'nun Emile eserlerinde Anlatıcı dil gelişimi ile ilgili olarak 13 dönemde 21 görüşünün olduğu belirlenmiştir [1. ay (7), 2. ay (1), 3. ay (1), 4. ay (1), 5. ay (1), 9. ay (1), 10. ay (1), 11. ay (1), 12-14. ay (2), 16-18. ay (2), 20-22. ay (1), 36-54. ay (1), 4-5 yaş (1)]. Alıcı dil gelişimi ile ilgili olarak da 5 dönemde 7 görüşünün olduğu tespit edilmiştir [2. ay (1), 4. ay (2), 6. ay (1), 7. ay (1), 12-14. ay (2)].

Rousseau Emile'in birinci kitabında (Emile-E1-15) "İlk çıkardıkları ses ağlama demez misiniz?" ve (Emile-E1-22) "Çocuk doğarken bağıır; ilk çocukluğu ağlamakla geçer." şeklindeki açıklamalarının anlatıcı dil gelişimi ile ilgili 1. aydaki "ağlar, rastgele sesler çıkarır." gelişim özelliğine örnek gösterilebilir.

Rousseau Emile'in birinci kitabında (Emile-E3-48) "Doğal ve tüm insanlar için ortak bir dil olup olmadığı uzun süre araştırıldı; kuşkusuz böyle bir dil var; bu da çocukların konuşmayı öğrenmeden önce konuştıkları dildir. Bu eklemli değildir, vurguludur, titreşimlidir, anlaşılabilir" şeklindeki açıklamalarının anlatıcı dil gelişimi ile ilgili 3. aydaki "Birlikte oynandığında gülme ve diğer keyifli sesleri çıkarır, iki ya da daha fazla farklı hece çıkarır, gıgıldar." gelişim özelliğine örnek gösterilebilir. Nitekim insanın doğumundan itibaren başlayan iletişim sürecinde dil sözlü iletişim aracı olarak kullanılsa da kendini sözcüklerle ifade edemeyen yeni doğan bir bebek, doğumdan itibaren yüz ifadeleri, ağlamalar ve diğer seslerle sözel olmayan şekilde iletişim kurmaktadır (Bayhan ve Artan, 2007). Rousseau'nun Emile eserinden verilen örneklerin literatürdeki açıklamalarla desteklendiği söylenebilir.

Güleryüz'e göre (1990) çocuk, dil gelişimi sürecince deneyim yaşadıkça iletişim gücünü artırır ve dili kurallarına uygun konuşmaya başlamaktadır. Rousseau da Emile'in birinci kitabında (Emile-E1.-58) "Onların önünde her zaman doğru, kurallara uygun biçimde konuşun. Herkesten çok sizden hoşlanmalarını sağlayın ve dillerinin siz hiçbir zaman düzeltmeksizin sizin dilinize göre yavaş yavaş arılaşacağından emin olun." açıklaması ile dil gelişiminde deneyimin dolayısıyla sosyal çevre etkileşiminin önemini betimlediği söylenebilir.

Dilin edinilmesinde taklit ve model almanın önemi üzerine literatürde birçok açıklama yer almaktadır (Dağabakan ve Dağabakan, 2007; Karacan, 2000; Karatay, 2007; Tümkiye, 2008). Taklit ve model alma eylemlerinin gerçekleşebilmesi sosyal çevrenin varlığı ile ilgilidir. Nitekim sosyal öğrenme kuramına göre çocukların çevrelerindeki insanlar onlara model olur, çocuklar onların konuşmalarını duyar ve sesleri taklit ederler. Dolayısıyla dil ediniminde biyolojik yatkınlıkla birlikte çevresel faktörlerin çok büyük etkisi vardır, dil sosyal bir ortamda edinilmektedir (Karatay, 2007). Bunun yanında sosyal öğrenme ya da davranışçı kuramda toplumsal denetim vardır. Bebek, yapıp ettikleriyle çevresini denetlemeye çalışır. Etrafındaki insanların sevgisine mazhar olmaya ya da onların cezalandırmasından kaçınmaya çalışmaktadır. Bu yolla gerçekleşen ilk konuşmanın ediniş süreci toplumsal denetim kuramıyla izah edilmeye

çalışılmıştır (Taşer, 2009). Rousseau (2017) Emile eserinde; köylü ve kentli çocukların dil edimlerinin birbirinden farklı olduğunu belirtmektedir. Örneğin Emile'in birinci kitabında (Emile-E1.-59) "köylü çocukların kendilerini ifade etme zorunluluğunun kentli çocuklara göre daha çok olması", (Emile-E1.-60) "köyde yaşayan çocukların doğrudan öğrenmek zorunda olmalarından dolayı söyleyişlerinin daha net iken kentte yaşayan çocuklar birçok şeyi ezberleyerek öğrendiklerinden söyleyişlerinin açık seçik olmaması" ve (Emile-E1.-63) "köylülerin kentlilere göre söz dağarcığının daha az olması" Rousseau'nun dil ediminde sosyal çevre etkisinden bahsettiğinin kanıtları olarak gösterilebilir. Bununla birlikte çocukların ailelerinin bu süreçte onları nasıl etkilediğinin (Emile-E1.-58) açıkça anlatıldığı da görülebilir.

Rousseau'nun (2017) Emile eserinde dil ile düşünce arasındaki ilişkiyi de betimlemeye çalıştığı görülmektedir. Örneğin Emile'in birinci kitabında (Emile-E1.-63) "Çocuğun sözcük dağarcığını olabildiğince daraltınız. Düşüncelerden daha çok sözcüklere sahip olması ve düşünebileceğinden daha çok şey söylemeyi bilmesi çok büyük bir sakıncadır. Köylülerin kentlilere göre genellikle daha doğru düşüncelerinin nedenlerinden biri söz dağarcıklarının daha az zengin olmasıdır. Düşünceleri azdır, ama onları çok iyi karşılaştırırlar." ve ikinci kitabında (Emile-E2.-118) "Eğer dil öğretimi yalnızca sözcüklerin, yani bunları anlatan şekil ve seslerin öğretiminden ibaret olsaydı, bunun çocuklara uygun olabileceğini kabul ediyorum; ama diller işaretlerini değiştirence belirttikleri düşünceleri de değiştirirler." yer alan bu betimlemeler düşünce ve dil arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Nitekim Vygotsky'nin çocuğun içinde bulunduğu dil ortamının düşünme düzeyine etki ettiğini belirtmesi, yine Vygotsky'nin dilin düşünce ile paralel geliştiğini vurgulaması (Dağabakan ve Dağabakan, 2007), Çayır Çimen'in (1999) dil gelişiminin en önemli faktörünü düşüncenin gelişmesi olarak göstermesi ve Kaplan'ın (2002) "dil, onu konuşanların duygu, düşünce ve hayal dünyalarını tayin eder" ve "bir milletin dünya görüşü dilinin sahip olduğu kelimelerle sınırlıdır. İnsanlar bildikleri ve tanıdıkları varlıklara, duygu ve düşüncelere ad koyar, bilmediklerinin dillerinde adları yoktur." şeklindeki açıklamaları, Rousseau'nun (2017) Emile eserindeki betimlemeye çalıştığı dil ile düşünce arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir.

Rousseau'nun (2017) Emile eserinde dil gelişiminde olgunlaşmanın önemine de değindiği anlaşılmaktadır. Rousseau, Emile eserinin birinci kitabında çok geç konuşmaya başlayanların organlarının gelişiminin olağan olmamasından bahsetmektedir. "Onlar geç konuştukları için sıkışık kalmış değildir; tersine, onlar sıkışık kalmış bir organla doğdukları için geç konuşmaya başlıyorlar"

(Emile-E1.-62) şeklindeki açıklamasıyla bu durumu gözler önüne sermektedir. Chomsky’e göre tüm çocuklar aynı aşamalardan geçerek ve biyolojik olarak belli bir olgunluk düzeyine geldiklerinde konuşmayı öğrenmektedirler (akt. Dağabakan ve Dağabakan, 2007). Dolayısıyla dil ediniminde olgunlaşma önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Rousseau’nun (2017) Emile eserinde dil ile ilgili başka bir betimlemesi de dil gelişiminde konuşmanın doğasından bahsetmiş olmasıdır. Lenneberg, tüm dünya üzerindeki çocukların dil gelişimini araştırırken, kültürel çevrelerden bağımsız olarak bütün normal çocuklarda, dil’ in dönüm noktaları olarak adlandırdığı, aynı sıra ve aynı zamanda ortaya çıkan sürekli düzenli ve sabit dil gelişim modellerinin olduğunu görmüştür (akt. Ergin, 2012). Benzer şekilde Dağabakan ve Dağabakan’ın (2007) dil öğrenmek karmaşık bir süreçtir, ama insan dil öğrenmeye doğuştan yeteneklidir. Çocuk daha annesinin karnındayken, onun sesini ve dilinin vurgularını fark edebilmekte, doğduktan sonra da aynı dili, aynı çevrede yaşarken kolaylıkla öğrenebilmekte açıklamasıyla Rousseau’nun Emile eserinin birinci kitabındaki (Emile-E1.-58) “Dilin oluşmasıyla ve çocukların ilk konuşmalarıyla meşgul olmak istenirse, bir yığın düşünce ortaya çıkar. Ne yapılırsa yapılsın, onlar her zaman aynı biçimde konuşmayı öğreneceklerdir ve burada hiçbir felsefi spekülasyonun yararı olmaz.” şeklindeki ifadelerinin birbirini desteklediği söylenebilir.

Öneriler

Bu çalışmada, Rousseau’nun dil gelişimi ile ilgili düşüncelerinden yola çıkarak; çocuğun dil gelişiminde aile etkisinin önemli bir boyut olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ailelerin, çocukların dil gelişimi için iletişimde doğru dil kullanımına önem vermeleri önerilebilir. Ayrıca öğretmenlerin de sınıf içinde ve öğrencileriyle olan iletişimde dil kullanımlarında dikkatli olmaları önerilir.

Rousseau’nun dil gelişimi ile ilgili düşüncelerinin günümüzde hala geçerli olduğu sonucu da bu çalışmada ortaya konulmuştur. Bu sebeple sınıf öğretmenlerinin Emile eserini tekrar tekrar okuması önerilebilir.

Bu çalışmada Rousseau’nun Emile eserinin dil gelişimi boyutu incelenmiştir. Yapılacak olan başka çalışmalarda, Rousseau’nun Emile eserindeki ahlaki gelişim, sosyal gelişim gibi farklı boyutlara yönelik çalışmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 2. Baskı.
- Ata, B. (2003). Rousseau, Emile ve Tarih Öğretimi. *Millî Eğitim Dergisi*, (159), 239-244.
- Bayhan, P. ve Artan, İ. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Bekir, H. Ş., ve Temel, Z. F. (2004). *Almanya 'da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının dil gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilgin, N. (2006) *Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40. Doi 10.3316/QRJ0902027.
- Canbulut, T. (2018). Rousseau'da aile kavramı. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi(FLSF)*, (26), 481-498.
- Ceylan, İ. (2014). J.J. Rousseau'nun "Emile" adlı eserinde vurguladığı duygu ve düşünceler: eserin tahlili. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 125-139.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Cüceloğlu D. (1999). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çayır Çimen, F. (1999). *Çocuk yuvalarında kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan altı-yedi yaş çocukların dil gelişimlerinin incelenmesi (Ankara ve Isparta örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çiçek, A. (2002). 0-6 Yaş grubu çocuklarda dil gelişimi, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 115-124.
- Dağabakan, F. Ö. ve Dağabakan, D. (2007). Dil ve çocukta dil gelişim kuramları, *Millî Eğitim Dergisi*, 174, 155-161.
- Demir, C., ve Yapıcı, M. (2007). Ana dili olarak Türkçenin öğretimi ve sorunları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 177-192.
- Doğan, Y. (2019). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi. (5. Baskı).
- Ergin, M. (1997). *Türk dili*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, B. (2012). *5-6 yaş çocuklarının dil gelişim düzeyleri ile sosyal kabul durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Genç, H. N. (2015a). Jean-Jacques Rousseau'nun Emile'inde kadın eğitimi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 25-34.
- Genç, H. N. (2015b). Emile'i anadil edinim ve yabancı dil öğrenim kuramları açısından okumak. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (14), 168-192.
- Güleryüz, F. (1990). *48-60 aylar arasındaki Türk çocuklarının dil yapılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış bilim uzmanlığı tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İpek, N., ve Bilgin, A. (2007). Primary school students' vocabulary development. *Elementary Education Online*, 6(3), 344-365.
- Kabasakal Badamchi, D. (2017). Jean-Jacques Rousseau'nun eğitim anlayışının temelleri: birey Emile mi, vatandaş Emile mi? *Beytulhikme Philosophy Circle*, 7(1), 107-127.
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klinik Psikiyatri*, 3(4), 263-268.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477.
- Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 1-21.
- Korkmaz, M. ve Öktem, G. (2014). Rousseau'nun eğitim anlayışı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 174-186.
- Küçükkaragöz, H. (2006). Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. B. Yeşilyaprak (Ed.) içinde, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (ss. 83-122). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kürkcüoğlu, B. U., (2010). 0-6 yaş arası çocukların temel gelişimsel özellikleri: Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. İ. H. Diken (Ed.) içinde, *Erken çocukluk eğitimi* (ss. 136-167). Ankara: Pegem Yayınları.
- MEGEB (2009). Çocuk gelişimi ve eğitimi-Çocuğun gelişimi. Ankara 20.02.2019 tarihinde http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf adresinden erişilmiştir.
- Mobaçoğlu, M. (1990). *Jean-Jacques Rousseau'nun eğitim felsefesi: Emile'nin bir analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Rousseau, J. J. (2017). *Emile ya da eğitim üzerine*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.

- Taşer, S. (2009). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Temiz, G. (2002). *Okulöncesi eğitimin çocuğun dil gelişimine olan etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tural, A. (2018). Rousseau'nun Emile adlı eserinin sosyal bilgiler öğretim programındaki değerler açısından analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2(66), 69-75.
- Tümkiye, S., (2008). Dil gelişimi. M. E. Deniz (Ed.) içinde, *Erken çocukluk döneminde gelişim* (ss. 28-52). Ankara: Maya Akademi.
- Türkyılmaz, M. (2015). Türk atasözlerinin çocuk hakları bakımından incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 221-236.
- Tütüncü, K. (2013). Demokratik ve özerk bireyin yetişmesi: Jean-Jacques Rousseau'nun Emile'inden neler öğrenebiliriz? *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 303-327.
- Yapıcı, Ş. (2004). Çocukta dil gelişimi. *Journal of Human Sciences*, 1(1), 1-17.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M., Yıldırım, K. ve Ateş, S. (2009). Sınıf öğretmenlerinin sınıf tahtasına yazdıkları yazıların okunaklılık bakımından öğrencilere model olmadaki uygunluğu. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 75-88.
- Yılmaz, T. (1974). *Dil yapısının okul başarısındaki rolü*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Extended Abstract

Introduction and Purpose

How education should be done has been a controversial issue. Both domestic and foreign thinkers put forward important views on this issue. One of these thinkers is Rousseau, who lived in the 18th century. Emile or On Education is one of Rousseau's important works that he wrote his thoughts about education.

In Emile, Rousseau described raising an imaginary boy. In general, the book discusses the growth, learning and teaching dimensions of a child starting from his birth to become a middle-aged individual (including the marriage). From this point of view, the book generally includes the elements that should be considered in the education of children. In addition to the cognitive, affective, and psychological development dynamics of children, language development, social development, moral development and personality development are also described in this book.

In the present paper, Emile has been handled with the dimension of language development and teaching in children, and it is aimed to compare it with the current knowledge about language development and teaching. Thus, language development in children has been handled in detail and tried to be discussed.

Method

A qualitative research design was used in this study. Qualitative research methodology aims to understand people's beliefs, experiences, attitudes, behavior, and interactions (Cohen, Manion and Morrison, 2013). The focus in this study is to understand and explain Rousseau's work Emile in terms of language development and teaching. Document analysis technique was used in our study. Emile was evaluated as a document and analyzed in this study.

Data Source

The data source of this study is Rousseau's work Emile, which translated into Turkish from the original French version by Yasar Avunç and published in 2017 by Turkey Isbank Cultural Publications with the ISBN number of 978-9944-88-599-7. All volumes of this work were not analyzed. Among purposeful sampling strategies, the criterion sampling technique was used and

the 1st and 2nd books of the work were included in this study. Since this paper aims at analyzing Rousseau's work, Emile in terms of language development and teaching in children, the period of childhood from birth to the end of primary education is determined as a criterion.

Procedure

The steps of the qualitative document analysis technique were followed. In the first step of qualitative document analysis, the documents were obtained, and their originality was checked. Following these steps, understanding and analyzing the documents were carried out. In these steps, MAXQDA 12 software was used, and every page of the document was comparatively analyzed based on the determined problems. Thus, the obtained data were analyzed using both the open and closed approaches. The final step includes using the data. In this step, data were evaluated, inferences were made and discussed.

Findings

Rousseau's views on language development and teaching in children were analyzed in his work Emile under seven categories. It was determined that these views were mentioned in 72 places in both books. Among these categories, 'language teaching' was mentioned in 36 places in both books. This category consists of 4 sub-categories: reading (6), writing (1), speaking (18) and listening (11). The language teaching was followed by the categories of expressive language (21), receptive language (7), influence of social environment on language development (3), thought and language (3), language development and maturation (1), language development and nature of speaking(1).

Results and Discussion

The obtained categories regarding the language development and teaching in children in the 1st and 2nd books of Rousseau's Emile were;

1. Language teaching
  - a) Reading
  - b) Writing
  - c) Speaking
  - d) Listening
2. Influence of social environment on language development

3. Thought and language
4. Language development and maturation
5. Language development and nature of speaking
6. Receptive language
7. Expressive language

Based on the obtained results, it was determined that receptive language skills such as listening, and reading were mentioned 7 times in Rousseau's Emile. On the other hand, expressive language skills such as speaking, and writing were mentioned 21 times in the same books. Moreover, since Rousseau did not want to teach Emile reading and writing based on writing activities, he mentioned such skills only 7 times. Accordingly, it can be said that Rousseau mentioned more frequently verbal reception (listening) and expression (speaking) skills. He mentioned 11 times about listening skills and 18 times about speaking skills. A reason that Rousseau mentioned more frequently verbal reception (listening) and expression (speaking) skills can be explained by the fact that Rousseau was born in an agrarian society where today's society was founded. In an agrarian society, verbal culture is more effective.

Our findings indicated that Rousseau (2017) tried to describe the relationship between language and thought in his work Emile. Accordingly, Rousseau reminded Vygotsky's argument that the language environment around a child affects the child's thinking level. Moreover, it was determined that Rousseau (2017), in his work Emile, mentioned the importance of maturation in language development. In the first book of Emile, Rousseau pointed out that organ development is not normal in individuals who start speaking too late. Another factor stated in Rousseau's (2017) Emile regarding language development is the nature of speaking. Lenneberg, in his study examining the language development of children in different regions across the world, determined that all normal children, regardless of the cultural environment, have continuous regular and fixed language development patterns emerging at the same time and in the same order, and he called these turning points of language (as cited in Ergin, 2012).

Recommendations

In the current study, based on Rousseau's thoughts on language development, family was determined as an important factor for language development in children. Accordingly, it is recommended that families should use correct language in communication to support the language

development of their children. Moreover, teachers should be careful regarding the use of language in class while communicating with their students.

Furthermore, our findings revealed that Rousseau's thoughts on language development are still valid today. Therefore, primary school teachers are suggested to read Emile again and again.

ETİK BEYAN: *Jean-Jacques Rousseau'nun Emile Adlı Eserinin Çocuklarda Dil Gelişimi ve Öğretimi Bağlamında İncelenmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve bu çalışma, klinik veya deneysel bir çalışma olmayıp insanlar veya hayvanlar üzerinde yapılmamıştır. Dolayısıyla TR Dizin'in 2020 yılında zorunlu kıldığı "etik kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel, insan ve hayvanlar üzerindeki çalışmalar için ayrı ayrı etik kurul onayı alınmış olmalı, bu onay makalede belirtilmeli ve belgelendirilmelidir" kriteri kapsamına girmemektedir. Bu nedenle bu çalışma için herhangi bir etik kurul iznine başvurulmamıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.*